



Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

30. maj 2013 *

»Direktiv 93/13/EØF — urimelige kontraktvilkår i forbrugerftaler — en national retsinstans' undersøgelse ex officio af, om et kontraktvilkår er urimeligt — konsekvenser, der af den nationale retsinstans skal drages af, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår«

I sag C-397/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Fővárosi Bíróság (Ungarn) ved afgørelse af 12. juli 2011, indgået til Domstolen den 27. juli 2011, i sagen:

Erika Jörös

mod

Aegon Magyarország Hitel Zrt.,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan og M. Berger (refererende dommer),

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den ungarske regering ved K. Szíjjártó og Z. Fehér, som befuldmægtigede
- den spanske regering ved A. Rubio González, som befuldmægtiget
- Europa-Kommissionen ved M. Owsiany-Hornung, M. van Beek og V. Kreuschitz, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: ungarsk.

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT L 95, s. 29), særligt direktivets artikel 6, stk. 1.
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Erika Jörös og Aegon Magyarországi Hitel Zrt. (herefter »Aegon«) vedrørende nogle skyldige beløb til opfyldelse af en kreditaftale, der blev indgået mellem disse parter.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 definerer urimelige kontraktvilkår med følgende ord:
»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«
- 4 Direktivets artikel 4, stk. 1, præciserer:
»Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne [...]«
- 5 Direktivets artikel 5 bestemmer:
»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. [...]«
- 6 For så vidt angår de retsvirkninger, der er knyttet til, at det fastslås, at et kontraktvilkår er urimeligt, bestemmer samme direktivs artikel 6, stk. 1:
»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

Nationale bestemmelser

Materiel ret

- 7 I henhold til artikel 209, stk. 1, i lov nr. IV om civilret (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, herefter »den civile lovbog«), der var gældende på tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede kreditaftale, »er almindelige forretningsbetingelser eller kontraktvilkår i en forbrugerkontrakt, der ikke har været genstand for individuel forhandling, urimelige, såfremt de i strid med forpligtelserne til god tro og loyalitet ensidigt og ubegrundet fastsætter parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for den kontraherende part, som ikke har fastsat vilkårene«.
- 8 Den civile lovbogs artikel 209/A, stk. 2, bestemte, at sådanne vilkår er ugyldige.

- 9 I henhold til artikel 2, litra d), i regeringsdekret nr. 18/1999 (II.5.) om vilkår, der skal anses for urimelige i forbrugeraftaler (a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999 (II.5.) kormányrendelet), af 5. februar 1999 (*Magyar Közlöny* 1999/8) anses for urimelige, indtil det modsatte er bevist, navnlig kontraktvilkår, som tillader den part, der kontraherer med forbrugeren, ensidigt at ændre kontrakten uden at fastsætte en grund, der berettiger det, og navnlig at øge den i kontrakten fastsatte pengemæssige modydelse, eller som tillader denne medkontrahent ensidigt at ændre kontrakten af en begrundet årsag, der er fastsat i kontrakten, hvis forbrugeren i så fald ikke er beføjet til at hæve kontrakten med øjeblikkeligt varsel eller at opsige den.

Procesretten

- 10 Ifølge artikel 3, stk. 2, i lov nr. III af 1952 om civil retspleje (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, herefter »retsplejeloven«) er retten bundet af de påstande og anbringender, som parterne har fremført, medmindre andet er udtrykkeligt anført i lovgivningen.
- 11 I henhold til retsplejelovens artikel 23, stk. 1, litra k), henhører kompetencen til at behandle sager om fastslåelse af ugyldighed af urimelige kontraktvilkår i henhold bl.a. til den civile lovebogs artikel 209/A, stk. 2, under provinsretterne.
- 12 Udtalelse nr. 2/2010/VI.28./PK fra det civile afdelingsplenum ved Legfelsőbb Bíróság (Ungarns øverste retsinstans) af 28. juni 2010 om bestemte processuelle spørgsmål i ugyldighedskendelsesprocedurer indeholder følgende præciseringer:
- »4. a) Retterne kan kun ex officio erklære ugyldighed, hvis denne er åbenbar og utvetydig og kan fastslås på grundlag af det foreliggende bevismateriale. [...]
- b) Ugyldighed skal under en appel fastslås ex officio, såfremt det klart fremgår af oplysningerne i proceduren i første instans, at der foreligger en ugyldighedsgrund. [...]
5. a) [...] I en civil sag er retterne generelt bundet af de faktiske omstændigheder, der er anført i stævningen, af stævningens genstand og således af den ret, som parten ønsker at gøre gældende. I henhold til retsplejelovens artikel 121, stk. 1, litra c), skal det i stævningen ligeledes anføres, hvilken ret der påberåbes, men ikke det konkrete retlige grundlag. Den omstændighed, at retterne er bundet af stævningen, indebærer således ikke, at disse er bundet af et retligt grundlag, der med urette påberåbes af en part. Hvis de faktiske omstændigheder, der fremføres af parten, indebærer, at stævningen eller modkravet får et andet grundlag, kan retterne korrigere den retlige kvalifikation.

[...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 13 Den 4. juli 2007 indgik Erika Jörös en kreditaftale med Aegon, en ungarsk finansiel virksomhed, med et beløb på ca. 160 000 schweiziske francs (CHF), der blev udbetalt i ungarske forint (HUF), og som blev fastsat til at løbe til den 15. august 2004.
- 14 Aftalen, der blev indgået i henhold til en formular, som var affattet på forhånd af den finansielle virksomhed, fastsatte betaling af renter med en rentesats på 4,5% årligt ved aftalens indgåelse og administrationsomkostninger med en sats på 2,2% årligt på samme tidspunkt. Ved afviklingen af gælden skulle der betales en tilsagnskommission, der svarede til 1,5% af det samlede beløb, som ikke kunne være lavere end 250 CHF eller højere end 1 759 CHF. De årlige omkostninger i procent beløb sig således til 7,658%.

- 15 Klausul 3.2 i den almindelige del II i den kreditaftale, der var blevet indgået mellem Erika Jörös og Aegon, bestemte, at kreditor ved hvert regnskabsårs afslutning var beføjet til at ændre administrationsomkostningerne for det følgende regnskabsår efter de til enhver tid gældende satser, således som fastsat i den finansielle virksomheds faste interne bestemmelser.
- 16 Aftalens klausul 8.2 bestemte, at kreditor ensidigt kunne ændre rentesatsen og størrelsen af de andre omkostninger, der var fastsat i låneaftalen, og kunne indføre nye typer provisioner og omkostninger, såfremt de omkostninger, der var nødvendige til finansieringen af transaktionen, blev ændret.
- 17 Samme aftales klausul 12.2 bestemte, at såfremt en ændring af en hvilken som helst lovbestemmelse eller administrativ bestemmelse eller af fortolkningen af disse bestemmelser giver anledning til nye omkostninger for Aegon, som selskabet ikke kunne have forudset på det tidspunkt, hvor aftalen blev indgået, er låntager forpligtet til på denne finansielle virksomheds anmodning at betale et beløb, som dækker disse omkostninger, eller den pågældende virksomhed vil være beføjet til ensidigt at ændre lånerenterne og provisionsprocenten.
- 18 Kreditaftalen gav ikke låntageren ret til at opsigte aftalen med øjeblikkelig virkning, såfremt kreditgiveren ensidigt ændrede aftalen.
- 19 Erika Jörös anlagde sag mod Aegon, kreditvirksomheden, ved Pesti központi kerületi bíróság (distriktsretten i Pests centrum). Hun påberåbte sig herved låneaftalens delvise ugyldighed og gjorde gældende, at aftalens vilkår havde karakter af åger og var uetiske og fiktive. Hun nedlagde imidlertid ikke påstand om, at aftalen kendes delvis ugyldig henset til dens urimelige bestemmelser.
- 20 Ved dom af 2. december 2010 tog Pesti Központi kerületi bíróság ikke Erika Jörös' påstand til følge. Ifølge dommens begrundelse var det ikke lykkedes Erika Jörös at godtgøre, at de omtvistede bestemmelser i kreditaftalen havde karakter af åger, var uetiske eller var fiktive.
- 21 Erika Jörös iværksatte appel af denne dom til Fővárosi Bíróság (nu Fővárosi Törvényszék). Hun gjorde gældende, at kreditaftalens klausul 3.2, 8.1, 8.2 og 12.2 var ugyldige, med den begrundelse, at disse var åbenbart uetiske, eftersom de tillader kreditor ensidigt at ændre aftaleklausulerne, og at følgerne af efterfølgende ændringer, der måtte opstå på kreditors indflydelsesområde, men på hvilke debitor ikke har nogen indflydelse, skulle betales af debitor. Hun har gjort gældende, at som følge af den ændring, der er foretaget i henhold til disse klausuler, er restgælden og afdragene steget så meget, at sagsøgeren ikke kan klare dem.
- 22 Det er på denne baggrund, at Fővárosi Törvényszék har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Er en national retsinstans' fremgangsmåde i overensstemmelse med artikel 7, stk. 1, i [direktiv 93/13], hvis retten efter at have fastslået, at et af de almindelige kontraktvilkår, der henvises til i stævningen, er urimeligt, foretager en prøvelse af, om det pågældende vilkår af denne grund skal anses for at være en nullitet, også selv om parterne ikke udtrykkeligt har nedlagt påstand herom?
- 2) Skal den nationale retsinstans træffe afgørelse i en sag, der er anlagt af en forbruger under omstændigheder som beskrevet i det første spørgsmål, selv om afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt et kontraktvilkår skal anses for en nullitet, i tilfælde hvor forbrugeren nedlægger en påstand herom som følge af, at et af de almindelige kontraktvilkår er urimeligt, normalt ikke henhører under distriktsrettens kompetence, men under en højere rets kompetence?

- 3) Hvis det andet spørgsmål besvares bekræftende, spørges: Kan den nationale retsinstans ligeledes i en sag i anden instans foretage en prøvelse af spørgsmålet om, hvorvidt de almindelige kontraktvilkår er urimelige, hvis førsteinstansen ikke har foretaget en prøvelse heraf, og der under appelsagen som hovedregel ikke kan tages hensyn til nye faktiske omstændigheder og beviser i medfør af national ret?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det tredje spørgsmål

- 23 Med dette spørgsmål, der skal behandles først, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der skal træffe afgørelse i en appelsag, som vedrører gyldigheden af et vilkår i en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på grundlag af en formular, der er affattet på forhånd af den erhvervsdrivende, kan foretage en prøvelse af spørgsmålet om, hvorvidt de omtvistede vilkår er urimelige, hvis denne ugyldighedsgrund ikke er blevet påberåbt for førsteinstansen, og der i medfør af national ret under appellen som hovedregel ikke kan tages hensyn til nye faktiske omstændigheder og beviser.
- 24 Indledningsvis skal det som påpeget af Europa-Kommissionen bemærkes, at forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder nogen oplysninger om, at parterne i hovedsagen under appelsagen har fremlagt nye faktiske omstændigheder eller beviser. For så vidt som det tredje spørgsmål skal fortolkes således, at det delvist vedrører spørgsmålet, om en appelinstans, for hvilken en sag om gyldigheden af kontraktvilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger er blevet indbragt, har pligt til at tillade fremlæggelse af nye faktiske omstændigheder og beviser, er denne del af spørgsmålet således hypotetisk og kan for så vidt ikke antages til realitetsbehandling (jf. bl.a. analogt dom af 29.1.2013, sag C-396/11, Radu, præmis 24).
- 25 Med henblik på en besvarelse af den del af spørgsmålet, der kan antages til realitetsbehandling, skal det bemærkes, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, hvorefter urimelige kontraktvilkår ikke binder forbrugeren, er en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem kontraktparternes rettigheder og forpligtelser, med en reel balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (jf. bl.a. dom af 14.6.2012, sag C-618/10, Banco Español de Crédito, præmis 40, og af 21.2.2013, sag C-472/11, Banif Plus Bank, præmis 20).
- 26 For at sikre den ved direktiv 93/13 tilsigtede beskyttelse har Domstolen allerede flere gange understreget, at uligheden mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende alene kan ophæves ved positive foranstaltninger, der er uafhængige af kontraktparterne selv (jf. bl.a. dommen i sagen Banco Español de Crédito, præmis 41, og i sagen Banif Plus Bank, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Det er på baggrund af disse betragtninger, at Domstolen har fastslået, at de nationale retter af egen drift skal efterprøve, om et kontraktvilkår, der henhører under anvendelsesområdet for direktiv 93/13, er urimeligt, så snart den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver, og dermed afhjælpe den manglende ligevægt mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende (jf. bl.a. dommen i sagen Banco Español de Crédito, præmis 42-44, og i sagen Banif Plus Bank, præmis 22-24).
- 28 Den rolle, som EU-retten således har givet den nationale retsinstans på det pågældende område, begrænser sig følgelig ikke til blot at være muligheden for at prøve, om et kontraktvilkår eventuelt måtte være urimeligt, men indebærer ligeledes forpligtelsen til ex officio at prøve dette spørgsmål, så

snart den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver (jf. bl.a. dommen i sagen Banco Español de Crédito, præmis 43, og i sagen Banif Plus Bank, præmis 23).

- 29 Hvad angår gennemførelse af disse forpligtelser af en national retsinstans, der træffer afgørelse i en appelsag, bemærkes, at de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, i mangel af EU-retlige bestemmelser henhører under medlemsstaternes nationale retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler. Disse regler bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der hjemles i Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dommen i sagen Banco Español de Crédito, præmis 46, og i sagen Banif Plus Bank, præmis 26).
- 30 Hvad angår ækvivalensprincippet skal det bemærkes, at det følger af det pågældende princip, at når en national retsinstans, der træffer afgørelse i en appelsag, råder over en mulighed for eller har pligt til ex officio at foretage en bedømmelse af gyldigheden af en retsakt på baggrund af nationale ufravigelige retsgrundsætninger, selv om dette retsspørgsmål ikke blev rejst i første instans, må den ligeledes udøve denne kompetence med henblik på ex officio og på baggrund af kriterierne i direktiv 93/13 at foretage en bedømmelse af, om et kontraktvilkår, der falder inden for dette sidstnævntes anvendelsesområde, er urimeligt. Dersom den forelæggende ret fastslår, at den i nationale situationer råder over denne kompetence, er den forpligtet til at udøve denne kompetence i en situation som den i hovedsagen omhandlede, som rejser tvivl om beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgeren (jf. i denne retning dom af 6.10.2009, sag C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, Sml. I, s. 9579, præmis 53 og 54, og af 30.5.2013, sag C-488/11, Asbeek Brusse og de Man Garabito, præmis 45 og 46).
- 31 Under alle omstændigheder skal det bemærkes, at Domstolen på grundlag af de sagsakter, som er blevet fremlagt for den, ikke råder over nogen oplysninger, der kan give anledning til tvivl med hensyn til foreneligheden af den ordning, der omhandles i hovedsagen, med dette princip.
- 32 Hvad angår effektivitetsprincippet bemærkes, at det fremgår af Domstolens faste praksis, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser (jf. dommen i sagen Banco Español de Crédito, præmis 49 og den deri nævnte retspraksis). En national retsinstans har pligt til at fortolke og anvende samtlige omhandlede nationale bestemmelser i videst muligt omfang med henblik på at sikre en effektiv gennemførelse af de rettigheder, som sikres ved EU-rettens bestemmelser.
- 33 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, der er fremlagt for Domstolen, at appelinstansen ifølge punkt 4, litra b), i udtalelse 2/2010/VI.28./PK fra det civile afdelingsplenum ved Legfelsőbb Bíróság af 28. juni 2010 ex officio kan erklære ugyldighed, hvis denne ugyldighed klart fremgår af oplysningerne fra sagen i første instans.
- 34 Denne udtalelse præciserer ligeledes i punkt 5, litra a), at såfremt de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren har fremlagt, giver stævningen et andet retligt grundlag end det, der er gjort gældende af den pågældende part, kan den ret, for hvilken sagen verserer, foretage en fornyet træffende retlig kvalificering af grundlaget for den påstand, som er blevet forelagt den.
- 35 Som den ungarske regering har gjort gældende i sine indlæg til Domstolen, kan det udledes af denne udtalelse, at en ret i en appelsag i den ungarske retsorden, så snart den råder over de oplysninger om de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver, har kompetence til ex officio eller

ved at omkvalificere kravets retlige grundlag at foretage en bedømmelse af, om der foreligger en ugyldighedsgrund vedrørende et kontraktvilkår, som følger af disse oplysninger, selv om den part i tvisten, som kunne have påberåbt sig dette, ikke har påberåbt sig denne ugyldighedsgrund.

- 36 Når en national retsinstans, der træffer afgørelse i en appelsag, råder over denne kompetence i nationale situationer, skal den, som det blev anført i denne doms præmis 30, udøve denne kompetence i en situation som den i hovedsagen omhandlede, der rejser tvivl om beskyttelsen af de rettigheder, som direktiv 93/13 medfører for borgeren.
- 37 På denne baggrund må det lægges til grund, at de nationale processuelle regler, der finder anvendelse i hovedsagen, ikke i sig selv synes at umuliggøre eller gøre det uforholdsmæssigt vanskeligt at beskytte de rettigheder, som direktiv 93/13 giver forbrugeren.
- 38 På baggrund af ovenstående betragtninger må det tredje spørgsmål besvares med, at direktiv 93/13 skal fortolkes således, at når en national retsinstans, som er forelagt en appelsag vedrørende en tvist, der vedrører gyldigheden af kontraktvilkår i en aftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på grundlag af en formular, der er affattet på forhånd af den pågældende erhvervsdrivende, i henhold til sine nationale procesregler har kompetence til at foretage en undersøgelse af enhver ugyldighedsgrund, der klart fremgår af de i første instans fremlagte oplysninger, og i givet fald i forhold til de faktiske omstændigheder, der er blevet fastlagt, at omkvalificere det retlige grundlag, som er blevet gjort gældende, med henblik på at fastslå, at disse kontraktvilkår er ugyldige, skal den ex officio eller ved at omkvalificere kravets retlige grundlag foretage en bedømmelse af, om de pågældende kontraktvilkår er urimelige på grundlag af direktivets kriterier.

Det første spørgsmål

- 39 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7 i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der har fastslået, at et kontraktvilkår er urimeligt, ex officio kan foretage en prøvelse af, om kontrakten af denne grund skal erklæres ugyldig, selv om parterne ikke har nedlagt påstand herom.
- 40 Hvad angår sager, der vedrører en individuel forbruger, er der i henhold til artikel 6, stk. 1, første sætningsled, i direktiv 93/13 pligt for medlemsstaterne til at fastsætte, at urimelige kontraktvilkår »i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren«.
- 41 Domstolen har fortolket denne bestemmelse således, at en national retsinstans skal drage alle de konsekvenser, der ifølge national ret følger af konstateringen af, at det pågældende vilkår er urimeligt, for at sikre, at forbrugeren ikke er bundet af klausulen (jf. bl.a. dommen i sagen Banco Español de Crédito, præmis 63, og i sagen Banif Plus Bank, præmis 27). Domstolen har i denne forbindelse præciseret, at når en national retsinstans anser et kontraktvilkår for urimeligt, er den forpligtet til ikke at anvende vilkåret, medmindre forbrugeren, efter at han er blevet belært af retten, gør indsigelse herimod (jf. i denne retning dom af 4.6.2009, sag C-243/08, Pannon GSM, Sml. I, s. 4713, præmis 35).
- 42 Det følger af denne retspraksis, at den fulde virkning af den beskyttelse, der er fastsat i direktiv 93/13, kræver, at en national retsinstans, der ex officio har konstateret, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår, kan drage alle konsekvenser af denne konstatering uden at skulle afvente, at forbrugeren, som er blevet underrettet om sine rettigheder, fremsætter bemærkninger, hvorved det pågældende vilkår påstås erklæret ugyldigt (jf. i denne retning dommen i sagen Banif Plus Bank, præmis 28, og i sagen Asbeek Brusse og de Man Garabito, præmis 50).
- 43 Som Domstolen allerede har fastslået, opfylder en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der bestemmer, at kontraktvilkår, der erklæres urimelige, er ugyldige, kravene i artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 26.4.2012, sag C-472/10, Invitel, præmis 39 og 40).

- 44 Den nationale retsinstans skal endvidere vurdere virkningen af, at det omhandlede kontraktvilkår er urimeligt, på gyldigheden af den omhandlede aftale og afgøre, om den pågældende aftale kan opretholdes uden vilkåret (jf. i denne retning kendelse af 16.11.2010, sag C-76/10, Pohotovost', Sml. I, s. 11557, præmis 61).
- 45 I denne forbindelse bestemmer artikel 6, stk. 1, in fine, i direktiv 93/13, at »aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår« (dom af 15.3.2012, sag C-453/10, Pereničová og Perenič, præmis 29).
- 46 Som Domstolen har fastslået, består det formål, som EU-lovgiver forfølger med direktiv 93/13, nemlig i at genskabe balancen mellem parterne, mens gyldigheden af aftalen i sin helhed i princippet bevares, og ikke i at annullere alle aftaler, der indeholder urimelige vilkår (jf. i denne retning dommen i sagen Pereničová og Perenič, præmis 31).
- 47 Hvad angår kriterierne for bedømmelsen af, om en aftale faktisk kan opretholdes uden de urimelige vilkår, har Domstolen fastslået, at såvel ordlyden af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 som kravene vedrørende retssikkerhed i forbindelse med erhvervsmæssig virksomhed taler for en objektiv tilgang ved fortolkningen af denne bestemmelse (dommen i sagen Pereničová og Perenič, præmis 32). Eftersom der med dette direktiv kun foretages en delvis og minimal harmonisering af de nationale bestemmelser vedrørende urimelige kontraktvilkår, er det følgelig ikke til hinder for muligheden for, at en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, og som indeholder et eller flere urimelige vilkår, under overholdelse af EU-retten i sin helhed kendes ugyldig, hvis det viser sig, at dette sikrer en bedre forbrugerbeskyttelse (jf. i denne retning dommen i sagen Pereničová og Perenič, præmis 35).
- 48 Det første spørgsmål skal således besvares med, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der fastslår, at et kontraktvilkår er urimeligt, har pligt til dels uden at afvente, at forbrugeren fremsætter en anmodning om dette, at drage alle de konsekvenser, der ifølge national ret følger af denne konstatering, med henblik på at sikre sig, at forbrugeren ikke er bundet af dette kontraktvilkår, dels principielt på grundlag af objektive kriterier at foretage en bedømmelse af, om kontrakten kan opretholdes uden det pågældende vilkår.

Det andet spørgsmål

- 49 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der ex officio har fastslået, at et kontraktvilkår er urimeligt, kan foretage en prøvelse af, om kontrakten skal erklæres ugyldig af denne grund, selv om sager med påstande om, at urimelige kontraktvilkår erklæres ugyldige, i henhold til de nationale processuelle regler henhører under et andet retsorgans kompetence.
- 50 I denne forbindelse bemærkes, at medlemsstaterne er forpligtet til i den nationale retsorden at fastlægge, hvilke domstole der er kompetente i tvister, der vedrører borgernes af EU-retten følgende rettigheder, idet det herved er forudsat, at medlemsstaterne er forpligtet til konkret at sikre, at disse rettigheder effektivt beskyttes. Bortset fra dette punkt tilkommer det ikke Domstolen at medvirke ved afgørelsen af de kompetenceproblemer inden for det nationale domstolssystem, som den nærmere afgrænsning af visse retlige situationer, der følger af EU-retten, kan give anledning til (jf. bl.a. dom af 17.9.1997, sag C-54/96, Dorsch Consult, Sml. I, s. 4961, præmis 40, og af 22.5.2003, sag C-462/99, Connect Austria, Sml. I, s. 5197, præmis 35).
- 51 Som anført i denne doms præmis 43 og 44 har Domstolen imidlertid fortolket artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 således, at den nationale retsinstans skal drage alle de konsekvenser, der ifølge national ret følger af konstateringen af, at det pågældende vilkår er urimeligt, med henblik på at sikre sig, at forbrugeren ikke er bundet af dette vilkår.

- 52 På denne baggrund følger det af kravene om en fortolkning af national ret, der er i overensstemmelse med direktiv 93/13, og af en effektiv beskyttelse af forbrugernes rettigheder, at det påhviler den nationale retsinstans i videst muligt omfang at foretage en anvendelse af sine nationale procesregler med henblik på at nå det mål, der er fastsat i direktivets artikel 6, stk. 1.
- 53 Det andet spørgsmål skal således besvares med, at direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der ex officio har fastslået, at et kontraktvilkår er urimeligt, i videst muligt omfang skal foretage en anvendelse af sine nationale procesregler, således at alle de konsekvenser, der ifølge national ret følger af konstateringen af, at det pågældende vilkår er urimeligt, drages med henblik på at sikre sig, at forbrugeren ikke bindes af dette vilkår.

Sagens omkostninger

- 54 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

- 1) Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at når en national retsinstans, som er forelagt en appelsag vedrørende en tvist, der vedrører gyldigheden af kontraktvilkår i en aftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på grundlag af en formular, der er affattet på forhånd af den pågældende erhvervsdrivende, i henhold til sine nationale procesregler har kompetence til at foretage en undersøgelse af enhver ugyldighedsgrund, der klart fremgår af de i første instans fremlagte oplysninger, og i givet fald i forhold til de faktiske omstændigheder, der er blevet fastlagt, at omkvalificere det retlige grundlag, som er blevet gjort gældende, med henblik på at fastslå, at disse kontraktvilkår er ugyldige, skal den ex officio eller ved at omkvalificere kravets retlige grundlag foretage en bedømmelse af, om de pågældende kontraktvilkår er urimelige på grundlag af direktivets kriterier.
- 2) Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der fastslår, at et kontraktvilkår er urimeligt, har pligt til dels uden at afvente, at forbrugeren fremsætter en anmodning om dette, at drage alle de konsekvenser, der ifølge national ret følger af denne konstatering, med henblik på at sikre sig, at forbrugeren ikke er bundet af dette kontraktvilkår, dels principielt på grundlag af objektive kriterier at foretage en bedømmelse af, om kontrakten kan opretholdes uden det pågældende vilkår.
- 3) Direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national retsinstans, der ex officio har fastslået, at et kontraktvilkår er urimeligt, i videst muligt omfang skal foretage en anvendelse af sine nationale procesregler, således at alle de konsekvenser, der ifølge national ret følger af konstateringen af, at det pågældende vilkår er urimeligt, drages med henblik på at sikre sig, at forbrugeren ikke bindes af dette vilkår.

Underskrifter